

RAAD VAN STATE
afdeling Wetgeving

CONSEIL D'ÉTAT
section de législation

advies 55.345/1
van 12 maart 2014

avis 55.345/1
du 12 mars 2014

over

sur

een voorontwerp van wet 'tot
wijziging van boek VI en XV
van het Wetboek van
economisch recht, met
betrekking tot de afronding van
betalingen in euro'

un avant-projet de loi
'modifiant les Livres VI en XV
du Code de droit économique,
relatif à l'arrondissement des
paiements en euro'

Op 10 februari 2014 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Minister van Financiën verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een voorontwerp van wet ‘tot wijziging van boek VI en XV van het Wetboek van economisch recht, met betrekking tot de afronding van betalingen in euro’.

Het voorontwerp is door de eerste kamer onderzocht op 6 maart 2014. De kamer was samengesteld uit Marnix VAN DAMME, kamervoorzitter, Wilfried VAN VAERENBERGH en Wouter PAS, staatsraden, Marc RIGAUX en Michel TISON, assessoren, en Wim GEURTS, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Paul DEPUYDT, eerste auditeur-afdelingshoofd.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Marnix VAN DAMME, kamervoorzitter.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 12 maart 2014.

*

Le 10 février 2014, le Conseil d'État, section de législation, a été invité par le Ministre des Finances à communiquer un avis, dans un délai de trente jours, sur un avant-projet de loi ‘modifiant les Livres VI en XV du Code de droit économique, relatif à l'arrondissement des paiements en euro’.

L'avant-projet a été examiné par la première chambre le 6 mars 2014. La chambre était composée de Marnix VAN DAMME, président de chambre, Wilfried VAN VAERENBERGH et Wouter PAS, conseillers d'État, Marc RIGAUX et Michel TISON, assesseurs, et Wim GEURTS, greffier.

Le rapport a été présenté par Paul DEPUYDT, premier auditeur chef de section.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise de l'avis a été vérifiée sous le contrôle de Marnix VAN DAMME, président de chambre.

L'avis, dont le texte suit, a été donné le 12 mars 2014.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond¹, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET VOORONTWERP VAN WET

2. Het om advies voorgelegde voorontwerp van wet beoogt het voor ondernemingen in bepaalde gevallen mogelijk te maken om het totaal door consumenten aan hen te betalen bedrag af te ronden naar het dichtstbijzijnde veelvoud van vijf eurocent.

Uit de ontworpen artikelen VI.7/1 en VI.7/2 van het Wetboek van economisch recht (artikel 4 van het ontwerp) vallen de volgende essentiële elementen van de afrondingsregeling af te leiden: de afronding maakt voor de ondernemingen een mogelijkheid en geen verplichting uit; de mogelijkheid tot afronding geldt enkel voor het totale bedrag dat door de consumenten in de verkoopprijs van de onderneming wordt betaald en derhalve niet voor de bedragen van de afzonderlijke elementen van de aankoop; ingeval de afronding wordt toegepast, geldt deze voor alle betaalmiddelen die door de onderneming worden aanvaard; de consument beschikt steeds over de mogelijkheid om in specien te betalen; het totale door de consument verschuldigde bedrag moet hoger zijn dan vijf eurocent; de onderneming moet de consument er op een duidelijke wijze van op de hoogte brengen dat zij de afronding toepast².

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Artikel 2

3. Men passe de redactie van de inleidende zin van artikel 2 van het ontwerp aan als volgt: “Artikel VI.2 van het Wetboek van economisch recht, ingevoegd bij de wet van 21 december 2013, wordt aangevuld als volgt:”.

Ook in de artikelen 3, 4 en 5 van het ontwerp dient melding te worden gemaakt van de wijzigende wet van 21 december 2013.

4. In de Nederlandse tekst van het ontworpen artikel VI.2, 10°, van het Wetboek van economisch recht, dienen de woorden “dat door de consument verschuldigd zal zijn” naar analogie van de Franse tekst te worden vervangen door de woorden “dat door de consument dient te worden betaald”.

¹ Aangezien het om een voorontwerp van wet gaat, wordt onder “rechtsgrond” de overeenstemming met hogere rechtsnormen verstaan.

² Zie ook het ontworpen artikel VI.2, 10°, van het Wetboek van economisch recht (artikel 2 van het ontwerp).

In diverse andere bepalingen van het ontwerp vermelde men, waar nodig, in de Nederlandse tekst telkens “het te betalen” bedrag in plaats van het “verschuldigde” bedrag.

Artikel 4

Ontworpen artikel VI.7/1

5. In het ontworpen artikel VI.7/1, wordt na het eerste streepje gerefereerd aan de “verkoopruimte” van de onderneming. Vraag is of dat begrip het mogelijk maakt om met een voldoende zekerheid uit te maken of de afrondingsregeling toepasselijk is in situaties zoals bijvoorbeeld verkopen op markten, beurzen, kermissen en salons, of verkopen of herstellingen aan huis. Hierover om nadere verduidelijking verzocht de gemachtigde het volgende mee:

“Artikel I.8.32°, van het Wetboek Economisch Recht definieert de verkoopruimte ook als ‘iedere verplaatsbare ruimte voor detailhandel waar de onderneming gewoonlijk zijn activiteiten uitvoert’. De ambulante handel valt hier dus ook onder, mits deze wordt uitgevoerd in een verplaatsbare verkoopruimte. Bij verkopen aan de deur is het mogelijk dat er geen verplaatsbare ruimte aan te pas komt, zodat de afrondingsregel dan niet mag toegepast worden (het vereiste van voorafgaande affichering zou in dat geval overigens moeilijk na te leven zijn).

De memorie van toelichting bij het bovenstaande artikel bepaalt [wat] volgt: ‘Punt 32° van hetzelfde artikel herneemt de definitie van verkoopruimte, overeenkomstig artikel 2.9 van de richtlijn. Is een verkoopruimte, iedere verplaatsbare ruimte, van welk type ook (het betreft bijvoorbeeld een winkel, een kraam of een vrachtwagen) die dienst doet als permanente of gewoonlijke plaats van activiteit van de onderneming. Zo is ook een kraam dat steeds aanwezig is op een wekelijkse markt een verkoopruimte. Zal ook voldoen aan de definitie van verkoopruimte, het frietkraam of de stand met rookwaren die op elk salon dat wordt gehouden in een welbepaalde expositiehal, aan de inkom staat opgesteld. Anders zal het in de meeste gevallen zijn met de standen op salons, beurzen en tentoonstellingen die één maal per jaar worden georganiseerd. Hier zal er niet kunnen worden gesproken van een gewoonlijke plaats van activiteit. Winkels of detailhandels waar de onderneming op seizoenbasis zijn activiteiten verricht, bijvoorbeeld tijdens het toeristisch seizoen in een badplaats of in een skioord, zijn verkoopruimten aangezien de onderneming er gewoonlijk zijn activiteiten uitvoert. De plaatsen toegankelijk voor het publiek, zoals straten, commerciële galerijen, stranden, sportinrichtingen en openbaar vervoer, die de onderneming uitzonderlijk gebruikt voor zijn commerciële activiteiten, alsook privéwoningen en arbeidsplaatsen, zijn geen verkoopruimten. Ten slotte is de verkoopruimte van een persoon die optreedt in naam of voor rekening van een onderneming een verkoopruimte in de zin van deze bepaling’ (zie Wetsontwerp, Kamer, 53/3018-001, p. 15).

Bij een verkoop aan huis zonder verplaatsbare ruimte wordt de afronding niet toegepast – zie antwoord hierboven. Gaat men van huis tot huis met bijv. een winkelwagen en wordt de betaling uitgevoerd aan die winkelwagen, dan kan de afronding toegepast worden. Wordt de verkoop aan huis gesloten, maar vindt de betaling achteraf plaats in een (vaste) verkoopruimte van de handelaar, dan kan de afronding eveneens toegepast worden. Wordt de betaling echter via overschrijving uitgevoerd, dan mag niet afgerond worden (aangezien de betaling niet plaatsvindt in de verkoopruimte van de handelaar).

Volgens de memorie geldt de afronding niet voor de betalingen die via overschrijving worden verricht in de lokalen van een betalingsintermediair, bijvoorbeeld de via bpost betaalde energiefacturen. Het betreft gevallen waarin een bepaald cashbedrag aan een financiële tussenpersoon wordt overhandigd, waarbij die tussenpersoon de opdracht wordt gegeven om dit bedrag (meestal via overschrijving) over te maken aan de handelaar. De afronding mag niet worden toegepast, en het komt in elk geval niet toe aan de financiële tussenpersoon om te beslissen over de afronding.”

Ter wille van de duidelijkheid verdient het aanbeveling om de memorie van toelichting aan te vullen met een aantal verduidelijkingen in de zin zoals aangegeven door de gemachtigde en om daarbij als uitgangspunt te nemen het begrip “verkoopruimte”, zoals omschreven in artikel I.8.32°, van het Wetboek van economisch recht.

Uit de door de gemachtigde gegeven verduidelijking valt daarenboven af te leiden dat de afronding enkel mogelijk is met betrekking tot betalingen die worden uitgevoerd in de verkoopruimte, op voorwaarde dat zowel de handelaar, of diens vertegenwoordiger of werknemer, als de consument gelijktijdig aanwezig zijn. Het verdient aanbeveling om die bedoeling met zoveel woorden tot uitdrukking te brengen in de tekst van het ontworpen artikel VI.7/1, van het Wetboek van economisch recht.

6. Het gegeven dat het ontworpen hoofdstuk met betrekking tot de afronding wordt ingevoegd in boek VI van het Wetboek van economisch recht doet de vraag rijzen of het de bedoeling is om de afronding ook mogelijk te maken voor titularissen van vrije beroepen. De gemachtigde verklaarde in dat verband:

“Vrije beroepen waren oorspronkelijk uitgesloten van het toepassingsgebied van de wet marktpraktijken (WMPC). Op 9 juli 2013 oordeelde het Grondwettelijk Hof echter dat die uitsluiting indruiste tegen het gelijkheidsbeginsel [...]. De conclusie is dus dat vrije beroepen momenteel wel degelijk onder de WMPC vallen en het nieuw in te voeren Boek VI van het Wetboek Economisch Recht (WER). De ministerraad heeft evenwel beslist om voor de vrije beroepen een apart boek in te voeren in het WER. In afwachting daarvan zouden de vrije beroepen dus de afronding kunnen toepassen.”

Indien valt aan te nemen dat titularissen van vrije beroepen effectief ook de afrondingsregels kunnen toepassen zolang zij onderworpen zijn aan de bepalingen van boek VI van het Wetboek van economische recht, zal dat niet langer het geval zijn wanneer zij – zoals volgens de gemachtigde de bedoeling is – zullen zijn onderworpen aan een afzonderlijk boek. In dat geval ontstaat er, wat de mogelijkheid van toepassing van de afrondingsregels betreft, een verschil in behandeling tussen de titularissen van een vrij beroep en de ondernemingen die onder de toepassing van boek VI van het voornoemde wetboek vallen. Voor dat verschil in behandeling zal een objectieve en in redelijkheid aanvaardbare verantwoording moeten kunnen worden gegeven.

Ontworpen artikel VI.7/2

7. In het ontworpen artikel VI.7/2, § 4, eerste lid, wordt de onderneming verplicht om de consument “op een opvallende manier” (“d’une manière bien visible”) in te lichten. Het ware

correcter om de woorden “op een opvallende manier” te vervangen door de woorden “op een goed zichtbare manier”.

*

1. En application de l'article 84, § 3, alinéa 1er, des lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973, la section de législation a fait porter son examen essentiellement sur la compétence de l'auteur de l'acte, le fondement juridique ¹ et l'accomplissement des formalités prescrites.

*

PORTÉE DE L'AVANT-PROJET DE LOI

2. L'avant-projet de loi soumis pour avis a pour objet de permettre dans certains cas aux entreprises d'arrondir le montant total qui leur est dû par les consommateurs au multiple de cinq cents le plus proche.

Les articles VI.7/1 et VI.7/2 en projet du Code de droit économique (article 4 du projet) établissent les éléments essentiels suivants du régime prévu pour l'arrondissement : ce dernier constitue une possibilité et non une obligation pour les entreprises ; la possibilité d'arrondir vaut seulement pour le montant total à payer par les consommateurs dans l'établissement commercial de l'entreprise et dès lors pas pour chaque élément distinct de l'achat ; si l'arrondissement est appliqué, celui-ci vaut pour tous les moyens de paiement qui sont acceptés par l'entreprise ; le consommateur a toujours la possibilité de payer en espèces ; le montant total à payer par le consommateur doit être supérieur à cinq cents ; l'entreprise doit informer clairement le consommateur qu'elle applique l'arrondissement ².

EXAMEN DU TEXTE

Article 2

3. On adaptera la rédaction de la phrase liminaire de l'article 2 du projet comme suit : « L'article VI.2 du Code de droit économique, inséré par la loi du 21 décembre 2013, est complété comme suit : ».

Les articles 3, 4 et 5 du projet doivent également mentionner la loi modificative du 21 décembre 2013.

4. Dans le texte néerlandais de l'article VI.2, 10°, en projet du Code de droit économique, les mots « dat door de consument verschuldigd zal zijn » doivent par analogie avec le texte français être remplacés par les mots « dat door de consument dient te worden betaald ».

Dans plusieurs autres dispositions du projet, on mentionnera, si nécessaire, chaque fois dans le texte néerlandais « het te betalen bedrag » à la place de « het verschuldigde bedrag ».

¹ S'agissant d'un avant-projet de loi, on entend par « fondement juridique » la conformité aux normes supérieures.

² Voir également l'article VI.2, 10°, en projet du Code de droit économique (article 2 du projet).

Article 4

Article VI.7/1 en projet

5. À l'article VI.7/1 en projet, après le premier tiret, il est fait référence à l'« établissement commercial » de l'entreprise. On peut se demander si cette notion permet d'apprécier avec suffisamment de certitude si le système d'arrondissement est applicable à des situations telles que des ventes sur les marchés, les foires, les fêtes foraines et les salons, ou les ventes ou les réparations à domicile. Invité à fournir des précisions à ce sujet, le délégué a répondu ce qui suit :

« Artikel I.8.32°, van het Wetboek Economisch Recht definieert de verkooppuimte ook als 'iedere verplaatsbare ruimte voor detailhandel waar de onderneming gewoonlijk zijn activiteiten uitvoert'. De ambulante handel valt hier dus ook onder, mits deze wordt uitgevoerd in een verplaatsbare verkooppuimte. Bij verkopen aan de deur is het mogelijk dat er geen verplaatsbare ruimte aan te pas komt, zodat de afrondingsregel dan niet mag toegepast worden (het vereiste van voorafgaande affichering zou in dat geval overigens moeilijk na te leven zijn).

De memorie van toelichting bij het bovenstaande artikel bepaalt [wat] volgt: 'Punt 32° van hetzelfde artikel herneemt de definitie van verkooppuimte, overeenkomstig artikel 2.9 van de richtlijn. Is een verkooppuimte, iedere verplaatsbare ruimte, van welk type ook (het betreft bijvoorbeeld een winkel, een kraam of een vrachtwagen) die dienst doet als permanente of gewoonlijke plaats van activiteit van de onderneming. Zo is ook een kraam dat steeds aanwezig is op een wekelijkse markt een verkooppuimte. Zal ook voldoen aan de definitie van verkooppuimte, het frietkraam of de stand met rookwaren die op elk salon dat wordt gehouden in een welbepaalde expositiehal, aan de inkom staat opgesteld. Anders zal het in de meeste gevallen zijn met de standen op salons, beurzen en tentoonstellingen die één maal per jaar worden georganiseerd. Hier zal er niet kunnen worden gesproken van een gewoonlijke plaats van activiteit. Winkels of detailhandels waar de onderneming op seizoenbasis zijn activiteiten verricht, bijvoorbeeld tijdens het toeristisch seizoen in een badplaats of in een skioord, zijn verkooppuimten aangezien de onderneming er gewoonlijk zijn activiteiten uitvoert. De plaatsen toegankelijk voor het publiek, zoals straten, commerciële galerijen, stranden, sportinrichtingen en openbaar vervoer, die de onderneming uitzonderlijk gebruikt voor zijn commerciële activiteiten, alsook privéwoningen en arbeidsplaatsen, zijn geen verkooppuimten. Ten slotte is de verkooppuimte van een persoon die optreedt in naam of voor rekening van een onderneming een verkooppuimte in de zin van deze bepaling' (zie Wetsontwerp, Kamer, 53/3018-001, p. 15).

Bij een verkoop aan huis zonder verplaatsbare ruimte wordt de afronding niet toegepast – zie antwoord hierboven. Gaat men van huis tot huis met bijv. een winkelwagen en wordt de betaling uitgevoerd aan die winkelwagen, dan kan de afronding toegepast worden. Wordt de verkoop aan huis gesloten, maar vindt de betaling achteraf plaats in een (vaste) verkooppuimte van de handelaar, dan kan de afronding eveneens toegepast worden. Wordt de betaling echter via overschrijving uitgevoerd, dan mag niet afgerond worden (aangezien de betaling niet plaatsvindt in de verkooppuimte van de handelaar).

Volgens de memorie geldt de afronding niet voor de betalingen die via overschrijving worden verricht in de lokalen van een betalingsintermediair, bijvoorbeeld de via bpost betaalde energiefacturen. Het betreft gevallen waarin een bepaald cashbedrag aan een financiële tussenpersoon wordt overhandigd, waarbij die tussenpersoon de opdracht wordt gegeven om dit bedrag (meestal via overschrijving) over te maken aan de

handelaar. De afronding mag niet worden toegepast, en het komt in elk geval niet toe aan de financiële tussenpersoon om te beslissen over de afronding ».

Dans un souci de clarté, il est recommandé de compléter l'exposé des motifs par une série de précisions allant dans le sens indiqué par le délégué et de se fonder à cet égard sur la notion d'« établissement commercial », telle qu'elle est définie à l'article I.8.32°, du Code de droit économique.

Il ressort des explications fournies par le délégué que l'arrondissement est seulement possible pour les paiements exécutés dans l'établissement commercial, à condition que tant le commerçant, ou son représentant ou son travailleur, que le consommateur soient présents au même moment. Il est recommandé de préciser expressément cette intention dans le texte de l'article VI.7/1 en projet, du Code de droit économique.

6. L'insertion du chapitre en projet relatif à l'arrondissement dans le livre VI du Code de droit économique soulève la question de savoir si l'intention est d'autoriser également l'arrondissement pour les titulaires de professions libérales. Le délégué a déclaré à ce sujet :

“Vrije beroepen waren oorspronkelijk uitgesloten van het toepassingsgebied van de wet marktpraktijken (WMPC). Op 9 juli 2013 oordeelde het Grondwettelijk Hof echter dat die uitsluiting indruiste tegen het gelijkheidsbeginsel [...]. De conclusie is dus dat vrije beroepen momenteel wel degelijk onder de WMPC vallen en het nieuw in te voeren Boek VI van het Wetboek Economisch Recht (WER). De ministerraad heeft evenwel beslist om voor de vrije beroepen een apart boek in te voeren in het WER. In afwachting daarvan zouden de vrije beroepen dus de afronding kunnen toepassen.”

S'il y a lieu d'admettre que les titulaires de professions libérales peuvent effectivement appliquer les règles de l'arrondi tant qu'ils sont soumis aux dispositions du livre VI du Code de droit économique, tel ne sera plus le cas lorsque – comme l'envisage le délégué – ils seront soumis à un livre particulier. Il en résulte dans ce cas une différence de traitement, en ce qui concerne la possibilité d'appliquer les règles de l'arrondi, entre les titulaires d'une profession libérale et les entreprises qui entrent dans le champ d'application du livre VI du Code précité. Une justification objective et raisonnablement acceptable devra pouvoir être donnée en ce qui concerne cette différence de traitement.

Article VI.7/2 en projet

7. Dans le texte néerlandais de l'article VI.7/2, § 4, alinéa 1er, en projet, l'entreprise est obligée d'informer le consommateur « op een opvallende manier » (« d'une manière bien visible »). Il serait plus correct de remplacer les mots « op een opvallende manier » par les mots « op een goed zichtbare manier ».

DE GRIFFIER - LE GREFFIER

DE VOORZITTER - LE PRÉSIDENT

Wim GEURTS

Marnix VAN DAMME